

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

uzman isimleri konuk ediyor

ÇANKAYA Üniversitesi kuruluşunun 25. yıl dönümünü bilimden teknolojiye, ekonomiden kültürel ve sanatsal çalışmalara kadar çok sayıda etkinlikle kutluyor. Çankaya Üniversitesi 25. Yıl 'Çeyrek Asır' etkinlikleri kapsamında Güney Florida Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden Prof. Dr. Paul E. Spector'u konuk etti. "Kendini Düzeltten Bilim: Üretkenlik Karşıtı İş Davranışları (ÜKİD) Ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları (ÖVD)" konferansıyla akademisyenlerden öğrencilere kadar çok sayıda dinleyiciliyle buluşan Prof. Dr. Spector, alanında yapmış olduğu 10 yıllık çalışmasından yola çıkarak üretkenlik karşıtı iş davranışları ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki bağlantıyı açıkladı.

Çevrim içi olarak gerçekleştirilen ve Çankaya Üniversitesi Psikoloji Bölümü Başkanı Doç. Dr. Aslı Gençü Köse'nin moderatörlüğünü yaptığı etkinlikte, ÖVD ve ÜKİD davranışları sergilenmesinin sebepleri ve ikisi arasındaki bağlantı Prof. Dr. Spector'un çalışmalarından çıkan ilgili çekici sonuçlara ele alındı.

"Bilim ve araştırmacılar kendini düzeltiyor"

Prof. Dr. Spector, kendini düzeltten bilim alanında 2 anlamı olduğunu belirterek, "Hem bilim kendini düzeltiyor hem de biz kendimizi düzeltiyoruz. Çünkü biz 10 yıl boyunca yaptığımız araştırmalar sonucunda, önerdiğimiz ilk kuramsal modeli desteklemeyen bulgulara ulaştık. Daha doğrusu, önemelerimizin ve ilk araştırmalarımızın sonuçlarının sonraki araştırmalarda doğrulanmadığını yıllar sonra gördük." diye konuştu.

"ÜKİD ve ÖVD birbirinin karıştırmış gibi duruyor"

ÜKİD ve ÖVD'nin tanımını yaparak konferansa başlayan Prof. Dr. Spector, "ÜKİD'i çalışanlara ya da kurumlara zarar veren davranışlar olarak tanımlayabiliriz. ÜKİD'e örnek verecek olursak bir çalışanın hasta olmadığı halde hastayım diyerek işe gelmemesi ya da çalıştığı kurumun materyallerini israf etmesi gibi davranışlar ÜKİD olarak tanımlanır. ÖVD ise kurumlara ve paydaşlara yardımcı olan ve fayda sağlayan davranışlardır. Örneğin iş tanımında olmayan bir görevi gönüllü olarak yerine getirmek veya iş yükü fazla olan bir çalışma arkadaşına yardım etmek için mesaiye kalmak gibi davranışlar ÖVD sayılabilir. Tanımlara odaklandığımız zaman ÜKİD ve ÖVD birbirinin karıştırmış gibi duruyor. Yapılan çoğu araştırmada da bu ikisinin birbirine ters yönde ilişkili olduğu ortaya çıktı." şeklinde konuştu.

2002 yılında yaptığı çalışmasından bahseden Prof. Dr. Spector, bu çalışmaya göre, iş ortamının stresli olduğu durumlarda insanların pozitif duygularının ve ÖVD davranışları-

nın da azaldığını, çalışma ortamının olumlu olması durumunda ise artan iş doyumuna bağlı olarak pozitif duyguların yanı sıra ÖVD davranışlarının da arttığını ifade etti. Prof. Dr. Spector, bu makalesinde (Spector ve Fox, 2002) tanıtılan kuramsal modelin yaygın inançlarla tutarlı olduğu için çok yüksek oranda kabul gördüğünü ve makalenin en fazla alıntılanan çalışmalarından biri olduğunu kaydetti.

"Aynı kişi hem ÖVD hem de ÜKİD'i sergileyebilir"

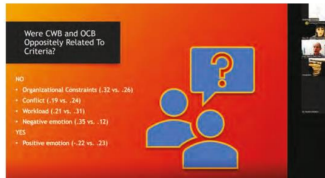
Son yaptığı bir dizi araştırmada ise ÖVD ve ÜKİD'in birbirinden çok farklı ve çok zıt olmadığı sonucuna ulaşan Prof. Dr. Spector, "Aynı kişi bu iki eylemi de gerçekleştirebilir. Bazen bir kişi ÖVD'yi sergileyebiliyorken ÜKİD'i de yapabiliyor. Bu konuda neden-sonuç ilişkisi çok önemli, iş yerindeki taleplere yüklenen anlamlar ve kişilerin davranışlarına yapılan atıflar bireyin ÜKİD veya ÖVD sergilemesi konusunda son derece belirleyici çünkü kontrol edilebilir bir durum mu, binin kişisel istekleri doğrultusunda mı iş talebinde bulunuyor, bireyler bunları değerlendirirken yapıp yapmaması yaparak eylemlerini şekillendiriyor. Sonuç olarak, son araştırmalarımız gösterdi ki, aynı kişi farklı sebeplere bağlı olarak hem ÖVD hem de ÜKİD sergileyebilir." dedi.

Büyük ilgi gören konferans, katılımcıların sorularının cevaplanmasıyla sona erdi.

40 yılı aşkın süredir araştırma yapıyor

İşletme ile Endüstri/Örgüt Psikolojisi alanında fahri profesör olan ve Güney Florida Üniversitesi İşletme Doktora programında ders veren Prof. Dr. Spector, 40 yılı aşkın bir süredir insanların iş yerinde yaptıkları olumsuz davranışlar ile başlarına gelen olumsuzlukları araştırıyor. Güney Florida Üniversitesi Endüstri/Örgüt Psikolojisi Doktora Programının eski direktörü ve NIOSH tarafından finanse edilen Sunshine Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin İş Sağlığı Psikolojisi Doktora eğitim programının kurucu direktörü olan Prof. Dr. Spector, aynı zamanda Work & Stress Dergisi'nde yardımcı editörlük yapıyor ve International Journal of Stress Management ve Journal of Occupational Health Psychology'nin yayın kurulunda yer alıyor.

HABER MERKEZİ

Koronavirüsle mücadelenin PSİKOLOJİK YÖNÜ

Çankaya Üniversitesi Psikoloji Bölüm Başkanı Doç. Dr. Aslı Göncü Köse, Küresel Ölçekte Korona İle Başa Çıkma Projesi'nin Türkiye temsilcisi oldu.

DÜNYA çapında milyonlarca insanın hayatını etkileyen ve değiştiren koronavirüs salgını ile ilgili küresel ölçekte yeni bir araştırma başlatıldı.

30'dan fazla ülkede eş zamanlı olarak yürütülen ve Türkiye ayağını Çankaya Üniversitesinden Psikoloji Bölüm Başkanı Doç. Dr. Aslı Göncü Köse'nin yürüttüğü "Küresel Ölçekte Korona ile Başa Çıkma (COPing with Corona - THE CO-CO PROJECT)" projesi ile KOVID-19 ile başa çıkma yöntemleri konusundaki bireysel ve kültürlerarası farklılıkların daha iyi anlaşılması, mevcut pandemi ve gelecekteki olası krizler için kişiselleştirilmiş müdahaleler geliştirilmesi amaçlanıyor. Türkiye'de proje kapsamındaki çalışmalar, Çankaya Üniversitesi Psikoloji Bölüm Başkanı Doç. Dr. Aslı Göncü Köse tarafından başlatıldı.

Cok sayıda ülkede anket çalışması yapılacak

Proje için; Almanya, Birleşik Krallık, İtalya, ABD, Brezilya, Rusya, Avustralya, Türkiye gibi çeşitli ülkelerin tanınmış bilim insanları ile küresel bir ağ oluşturuldu.

Çankaya Üniversitesi, WWU Münster, LMU Münih ve Osnabrück Üniversitesi'nden araştırmacılar, Stanford Üniversitesi, New York Columbia Üniversitesi ve Austin'deki Texas Üniversitesi "Küresel Ölçekte Korona ile Başa Çıkma Projesi" kapsamında çevrim içi bir anket çalışması gerçekleştirecek.

Çalışmada araştırmacılar, insanların KOVID-19 pandemisine neden farklı tepkiler verdiği ve pandemi sebebiyle ortaya çıkan farklı alanlardaki sorunlarla ne şekilde baş ettiklerine dair daha fazla fikir edinmek için veri toplayacak.

Araştırma 4 hafta boyunca devam edecek

Küresel projenin Türkiye temsilcisi olan Çankaya Üniversitesi Psikoloji Bölüm Başkanı Doç. Dr.

Dünyada ve Türkiye'de koronavirüs ile psikolojik olarak mücadele etmenin yolları aranıyor.

Aslı Göncü Köse, tüm dünyayla birlikte Türkiye'nin de koronavirüs salgınından önemli ölçüde etkilendiğini ve herkesin yaşamını büyük ölçüde değiştirdiğini belirterek bu salgın ile insanların psikolojik olarak da mücadele ettiğini ve farklı tepkiler verdiklerini kaydetti.

Doç. Dr. Aslı Göncü Köse, proje kapsamında Türkçe olarak 4 haftalık çevrim içi bir anket hazırladıklarını ve bu çalışmaya herkesin katılabileceğini söyledi.

"Koronavirüste karakterler önemli"

CoCo Projesinin Sözcüsü, aynı zamanda Almanya Münster Üniversitesinde Psikoloji Profesörü olan Mitja Back, koronavirüs gibi zorlu şartlarda, insanların bireysel özelliklerinin (örneğin, zorluklara nasıl tepki verdikleri) psikolojik sağlık üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu belirterek, "İnsanlar, KOVID-19 kriziyle başa çıkma yöntemleri konusunda farklılık gösteriyor.

Bir sonraki adım olarak insanları bireysel düzeyde başa çıkma konusunda destekleyebilmemiz için bu farklılıkları anlamamız gerekiyor." açıklamasında bulundu.

"Yenilikçi bir araştırma"

Projeye ilişkin bilgi veren Almanya LMU Münih'ten Prof. Bühner ise karmaşık ve detaylı inceleme gerektiren psikolojik süreçleri araştırmak için psikologların yenilikçi bir araştırma tasarımı uyguladığını ifade ederek, "Bu çalışma, araştırma yöntemi açısından benzersiz bir nitelik taşıyor.

Katılımcılara 4 haftalık bir süre boyunca eşlik ediliyor ve günlük deneyimleri hakkında düzenli olarak kısa geribildirimler sağlanıyor. Deneyim örnekleme adı verilen bu yöntem, katılımcıların duygularının, endişelerinin, umutlarının ve günlük sosyal deneyimlerinin gerçek bir resmini elde etmemizi sağlıyor." dedi.

"Kültürel, politik ve coğrafi etmenler de göz önünde bulunduruluyor"

Projeye yer alan Almanya Osnabrück Üniversitesinden Prof. Van Zalk, salgınla başa çıkma konusunda etkili olan farklı değişkenlere dikkat çekerek, psikolojik çalışmaların KOVID-19 krizini araştırırken kültürel, politik ve coğrafi faktörleri ihmal etme eğiliminde olduğunu ve bu nedenle bu projeye mümkün olduğu kadar çok ve çeşitli ülkeleri dahil etmeye çalıştıklarını söyledi.

Araştırma ile her katılımcı için kendi belirledikleri bir sivil toplum kuruluşuna 1 euro tutarında bakiş yapılıyor ve tüm katılımcılara 500 euroya kadar ödül kazanma şansı da veriliyor.